

Asia: VN/28937/2021

Arviomuistio pienriitamenettelystä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt STTK:lta lausuntoa pienriitamenettelystä valmistellusta arviomuistiosta. STTK toteaa asiasta seuraavaa.

Arviomuistio on valmisteltu pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena toimivat oikeusprosessit ja oikeusturva. Päämäärä kattaa mm. oikeusturvan saatavuuden turvaamisen taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Arviomuistiossa kuvataan hyvin niitä nykytilanteessa vaikuttavia tekijöitä, jotka heikentävät oikeusturvan tosiasiallista saavutettavuutta ja asettavat henkilöt oikeudenkäyntikynnyksen näkökulmasta eriarvoiseen asemaan. Pääasialliset syyt liittyvät oikeudenkäyntien kuluriskeihin, sekä pitkiin ja monimutkaisiin prosesseihin. Kuten arviomuistiossa todetaan, tuomioistuineläytöksen ja koko oikeusvaltion legitimitetti on vaarassa rapautua, jos asianosaiset eivät uskalla hakea oikeussuojaa tuomioistuimelta. Ilmiö on huolestuttava ja STTK pitää tärkeänä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on kehittää sääntelymalleja ongelmien ratkaisemiseksi ja siten lisätä ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia päästä oikeuksiinsa.

Arviomuistion tavoitteena on hahmotella ns. pienriitamenettelyn mallia, jossa pienehkön riita-asian käsittely tuomioistuimissa olisi asianosaisille täysimittaista oikeudenkäyntiä helpompaa, halvempaa ja nopeampaa. Arviomuistion mukaan vuonna 2019 pääkäsittelyssä ratkaistuista riita-asioista 18 % koski palvelussopimusta tai toimeksiantoa, 17,5 % työsuhdetta ja 13 % perheoikeutta, 10,2 % velkaa tai saamista ja 9,1 % huoneenvuokraa. Työoikeudellisia saatavia koskevat riidat liittyvät usein mm. palkkaan ja sen lisiin, vuosilomiin sekä erilaisiin vahingonkorvauksiin ja hyvityksiin. Saatavien määrän ja perusteen selvittäminen voi olla monimutkaista ja pitkäkestoista etenkin tilanteissa, joissa asian selvittämisessä tarvittavien tietojen saamisessa on viivettä tai niitä ei saada lainkaan. Työntekijäasemassa oleva henkilö tarvitsee usein apua jo sen selvittämiseksi, mikä on saatavan oikea määrä ja peruste. Saatavan määrä ei siten itsessään määrittele sen todentamisen helppoutta. On kuitenkin selvää, että määrältään vähäisissä työsuhteeseen perustuissa saatavissa tehdään

oikeudenkäynnin nostamisen riskeihin perustuvaa arviointia. Näin ollen määrältään vähäisiä, mutta riidanalaisia saatavia ei aina haeta oikeusteitse.

Arviomuistiossa kuvataan Ruotsin oikeudenkäymiskaassa säänneltyä yksinkertaistettua riitamenettelyä, jota on periaatteessa mahdollista soveltaa myös muuhun vaatimukseen kuin saamiseen. Esimerkkinä on mainittu vahvistuskanne todeten kuitenkin, että menettelyn edellytyksenä oleva ilmeisyyskynnys voi olla vaikeasti todennettavissa. Arviomuistiossa ei ole tarkasteltu erityisesti työoikeudellisten saatavien ominaispiirteitä. Työoikeudellisten saatavien todentaminen saattaa edellyttää ensivaiheessa työntekosuhteen oikeudellisen luonteen arviointia. Myös tämänkaltaisen vahvistuskanteen nostamiseen liittyy vastaavanlaisia ongelmia kuin pelkästään saamiseen liittyvissä prosesseissa. Työntekijöiden aseman parantamiseksi ja oikeusturvan tehostamiseksi työntekosuhteen oikeudellinen luonne pitäisi olla mahdollista selvittää nykyistä helpommin, nopeammin ja edullisemmin. Tämä edistäisi erityisesti heikommassa asemassa olevan sopimusosapuolen tosiasiallista oikeussuojaa ja voisi omalta osaltaan ennaltaehkäistä mahdollisten oikeusriitojen syntymistä.

Lisätietoja: Inka Douglas, juristi
inka.douglas@sttk.fi

Gylling Päivi
STTK ry. - STTK/Edunvalvonta